

24.11.2022

hallitussihteeri Henna Vidén
APO/ASI

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta

Eduskunta

StV@eduskunta.fi

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja terveydenhuoltolain 60 §:n muuttamisesta sekä erikoissairaanhoidon lain 28 ja 29 §:n kumoamisesta (HE 305/2022 vp)

Hallituksen esityksessä ehdotetaan lisättäväksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettuun lakiin säännökset yliopistollisen sairaalan pääasiallisista tehtävistä. Mainittuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi nykyisin erikoissairaanhoidolaissa olevat säännökset sivuviroista ja -toimista yliopistollisessa sairaalassa, minkä johdosta vastaavat erikoissairaanhoidon lain säännökset ehdotetaan samalla kumottaviksi. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettuun lakiin sekä terveydenhuoltolain 60 §:ään ehdotetaan tehtäväksi lakitekniisiä muutoksia.

Esitys liittyy eduskunnan lausumaan (EV 111/2021 vp) 8, jossa on edellytetty, että sosiaali- ja terveydenhuollon koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta ja niiden rahoitusta koskeva erillislainsäädäntö saatetaan eduskunnan käsittelyyn siten, että se tulee voimaan viimeistään ennen sosiaali- ja terveystieteiden uudistuksen toimeenpanoa. Lausumassa todettiin lisäksi, että hallituksen on turvattava yliopistollisten sairaaloiden mahdollisuus tehdä edelleen tieteellistä tutkimusta ja tuottaa alan perus- ja erikoistumiskoulutusta.

Taustaa

Suomessa on viisi yliopistollista sairaalaa, jotka sijaitsevat Helsingissä, Kuopiossa, Oulussa, Tampereella ja Turussa. Yliopistollinen sairaala toimii tiiviissä ja monimuotoisessa yhteistyössä sijaintikaupungissa sijaitsevan lääketieteellisen yliopiston kanssa. Yliopistollisten sairaaloiden toiminnassa kliininen toiminta, tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta sekä opetus integroituvat yhdeksi toimivaksi ja erottamattomaksi kokonaisuudeksi.

Yliopistollinen sairaala toimii suomalaisessa terveydenhuollon palvelujärjestelmässä alueensa keskussairaalana ja toteuttaa alueensa väestölle ne perustason ja vaativan erikoissairaanhoidon palvelut, jotka muilla hyvinvointialueilla tuottaa alueen keskussairaala. Yliopistollinen sairaala vastaa lisäksi erityistason eli tertiäritason erikoissairaanhoidon palveluiden tuottamisesta koko yhteistyöalueensa väestölle sekä muun muassa terveydenhuoltolain nojalla säädetyistä tai muuten sovituista erikoissairaanhoidon tehtävistä. Erityistason erikoissairaanhoidon palvelutuotanto erottaa yliopistolliset sairaalat keskussairaaloista.

Erikoissairaanhoidon palvelutuotannon lisäksi yliopistolliset sairaalat varmistavat tieteelliseen näyttöön perustuvan ajantasaisen peruskoulutuksen erityisesti lääkäreille ja hammaslääkäreille, mutta

myös perus-, jatko-, erikoistumis- ja täydennyskoulutusta lukuisille muille terveydenhuollon ja muiden alojen opiskelijoille ja henkilöstölle. Erityisesti terveydenhuollon alan koulutustoiminta hyödyttää ja tukee koko Suomen palvelujärjestelmää varmistaen henkilöstön osaamista sekä terveydenhuollon korkeaa tasoa ja laatua, mikä on väestön ja potilaiden hyvän hoidon kannalta ensiarvoisen tärkeää.

Yliopistollinen sairaala tarjoaa erityisen hyvät olosuhteet yliopistotasoiselle lääke- ja hoitotieteelliselle kliiniselle tutkimukselle ja kliiniselle lääketutkimukselle, mikä takaa ajanmukaisen ja laadukkaan hoidon potilaille. Uudet tieteellisesti vaikuttaviksi ja turvallisiksi osoitetut diagnoosi- ja hoitomenetelmät ja toimintatavat otetaan nopeasti käyttöön. Toisaalta tutkimustiedon karttuessa voidaan luopua vaikuttamattomista tai haitallisista menetelmistä ja käytännöistä. Yliopistollisessa sairaalassa käytetään myös tutkimusvaiheessa olevia viimeisimpiä hoitomenetelmiä potilaiden hoidossa, jo ennen kuin hoidot tulevat yleisempään käyttöön.

Jotta professori tai muu opetuksesta vastaava henkilö voi opettaa kliinistä oppiainetta, on hänellä oltava sivuvirka tai -toimi yliopistollisessa sairaalassa. Opetustapahtumat toteutuvat osana potilaiden hoitoa ja tutkimus-, hoito- tai kuntoutustapahtuman yhteydessä. Yhteisillä sivuvirka- ja toimikäytännöillä mahdollistetaan siten, että opetustapahtumat ja kliininen tutkimus voivat toteutua osana potilaiden hoitoa ja tutkimus- ja hoitotapahtumia.

Esityksen tavoitteet

Esityksen tavoitteena on vastata eduskunnan lausumaan osittain säätämällä nykytilaa selkeämmin yliopistollisten sairaaloiden nykyisistä tehtävistä ja lääketieteellisten yliopistojen kanssa tehtävästä yhteistyöstä vahvistaen yliopistollisten sairaaloiden toimintaedellytyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon uusissa rakenteissa.

Lisäksi esityksellä varmistettaisiin yliopistollisten sairaaloiden monitieteisen ja –alaisen koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan jatkuminen, mikä on välttämätön ja erottamaton osa yliopistollisen sairaalan kliinistä toimintaa ja potilaiden hoitoa. Esitetyillä muutoksilla koottaisiin ja selkeytettäisiin yliopistollista sairaalaa koskevaa sääntelyä, joka on tällä hetkellä hajanaista.

Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 34 §:ää siten, että säännöksessä mainittaisiin myös Helsingin yliopisto, joka toimii muiden pykälässä mainittujen yliopistojen mukaisesti tiiviissä yhteistoiminnassa alueensa yliopistollisen sairaalan kanssa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 34 a ja 34 b §. Ehdotetussa 34 a §:ssä säädettäisiin yliopistollisen sairaalan pääasiallisista tehtävistä, joita olisivat perustason, vaativan tason ja erityistason erikoissairaanhoidon sekä yliopistollisessa sairaalassa toteutettava koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta sekä muualla lainsäädännössä yliopistollisessa sairaalassa hoidettaviksi säädetty tehtävät.

Tehtävät eivät olisi uusia, vaan kyse on jo nykyisin yliopistollisessa sairaalassa toteuttavista tehtävistä. Tehtävistä säätämällä turvattaisiin keskeisten toimintojen jatkuminen uusissa sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteissa sekä tuettaisiin niiden tasapuolista toimeenpanoa hyvinvointialueilla sekä riittävien resurssien kohdentamista näihin tehtäviin. Tehtävistä ei säädettäisi tyhjentyvästi, jotta toiminnan ohjaukseen jäisi riittävästi liikkumavaraa alueellisen päätöksenteon, kansallisen ohjauksen

sekä lääketieteen ja toimintaympäristön jatkuvasti kehittyessä. Pääasiallisista tehtävistä säätämällä ei olisi vaikutusta yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen ja HUS-yhtymän toimivaltaan päättää yliopistollisen sairaalan toimintojen organisoinnista alueellaan.

Yliopistollisessa sairaalassa voitaisiin toteuttaa ehdotetun pykälän mukaan myös muita tehtäviä. Muilla tehtävillä tarkoitettaisiin esimerkiksi perusterveydenhuoltoon kuuluvia tehtäviä tai tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan liittyviä koko hyvinvointialuetta tai yhteistoiminta-aluetta koskevia tehtäviä. Muut tehtävät eivät saisi olla laajuudeltaan kuitenkaan sellaisia, että ne vaarantaisivat pääasiallisten tehtävien hoitamisen.

Nykyisin erikoissairaanhoidolain 28 ja 29 §:ssä olevat säännökset sivuviroista ja –toimista yliopistollisessa sairaalassa ehdotetaan siirrettäväksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettuun lakiin. Esityksen mukaan uuteen 34 b §:ään tiivistettäisiin nykyisten erikoissairaanhoidolain pykälien pääasiallinen sisältö ja päivitettäisiin ne vastaamaan paremmin uusia rakenteita ja nykyisiä yliopistollisen sairaalan ja yliopiston välisiä käytäntöjä. Ehdotuksella ei puututtaisi hyvinvointialueen oikeuteen päättää hyvinvointialueesta annetun lain mukaisesti hallintosäännössään muun muassa toimielimistä ja johtamisesta sekä toimivallan siirtämisestä viranhaltijoille tai hyvinvointialueen oikeuteen määrittää viran- ja toimen kelpoisuusehdoista.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi muutettavaksi terveydenhuoltolain pykälää, joka koskee muulle terveydenhuollon toimintayksikölle kuin yliopistolliselle sairaalle maksettavaa valtion korvausta. Muutoksella päivitettäisiin terveydenhuoltolaki vastaamaan sosiaali- ja terveydenhuollon uusia rakenteita ja nykyisiä lakitekniisiä vaatimuksia.

Voimaantulo

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.